

Austatud linnapea, austatud kohalviibijad,

Linn on modernistliku kirjanduse üks leitmotiive; linn ehmatab, vapustab ja joovastab, linn on korraga anonüümne ja samas täis kõiksugu võimalusi. Linn on argine, ruttav ja tõine, aga ka dekadentlik ja unistav. Linn on tema inimesed ja ta tänavad, tema mälestused ja armid, ta ajalugu ja pilk. Linn ei ole midagi iseenesestmõistetavat või puhtalt isekujunevat, linn on väikeste ja suuremate asjade kooslus ning eelkõige see, kuidas me iseend selles ruumis tajume. Ka puu, mis kasvab vales kohas, on linn; klaasi peegeldus ja linnamüüri varemed; Zavoodi ees prügikastil istuv hallpea ja kesksuvine mänguväljak.

Olen Tartus elanud ligi neliteist aastat, pea poole oma elust – nagu paljud, tulin siia esialgu õppima. Olen õnnelik, et minu loengud toimusid peahoones, nii paljud olulised taipamised, jutuajamised ja teadmised on tulnud nende sammaste alt. Esimesel Tartu sügisel ilmus ka minu debüütkoogu ja nii võib öelda, et ka minu kasvamine kirjanikuna on käinud tihedalt koos selle linnaga. Sest paik, kus kirjanik elab ja töötab kajab vastu tema teostest. Olen tundnud, et isegi kui kirjutada teistest kohtadest või ajastutest, on Tartu *genius loci* ühel või teisel moel ikka kohal, vahel tuntavalt, vahel aimatavalt, vahel peidetult.

Tartu on viiendat aastat UNESCO kirjanduslinn, aga kirjanduslik linn kui mitte juba varem, siis Käsü Hansu nutulaulust saati küll. Kirjandus ja keel on lahutamatult seotud ja nii käib ka kirjanduse juurde alati küsimus tõlkimisest. Linna kontekstis võiks küsida: kuidas tõlkida linna kirjandusse? Aga kirjandust linnatänavatele? Kas linn on tõlgitav või tõlkimatu? Aga selles linnas elavate kirjanike teosed? Kuidas saaksid kirjanduselust osa linna külalised, kes peatuvad siin ehk vaid mõne päeva? Kuidas tuua tartlaste endi jaoks nähtavale uusi kihte linnas ja kirjanduses?

Mul on ääretult hea meel olla Tartu neljas linnakirjanik. Selle aasta jooksul tahaksingi tuua kirjandust ja luulet tänavatele, kõrvaklappidesse, parkidesse ja jalutuskäikudesse; tutvustada tartu kirjanikke külalistele ja ehk ka mõnda põnevat välismaist kirjanikku tartlastele. Katsun anda oma panuse kirjanduslinna tegevustesse ja samas võtta korraldamise, kirjutamise, tõlkimise ja toimetamise kõrvalt natuke rohkem aega kui tavaliselt, et flanöörina uidata Tartu tänavatel ja kuulatada, mida on öelda hakkidel, jõeäärsetel pajudel, tuttavatel ja võõrastel nägudel, varemetel ja tänavakividel.

Sellega võikski lõpetada, aga ometi jääb midagi veel kripeldama. See on küsimus, kuidas tänapäeval kirjandusest üldse mõelda? Kliimakriisi, riikliku metsarüüstamise, suurte põlengute, põudade ja põgenike ajastul. Ajal, kus kõik tundub hullemaks minevat. Esialgu tundub see kauge mure, kui Austraalia või Siberi metsad kümnete tuhandete ruutkilomeetrite kaupa maha põlevad või et jää sulab Antarktikas enneolematu hooga, aga ometi pole me nähtamatu müüri muust maailmast eraldatud. Tore tormine jaanuarikuine kevadpäev on meil tänagi. Eesti ökoloogid räägivad juba aastaid, et Eesti praegune metsamajandus ei ole jätkusuutlik; nüüdseks raiutakse lagedaks juba ka looduskaitsealasid ja looduslikke pühapaiku. Kui RMK sellises tempos jätkab, on paarikümne aasta pärast riigimetsas järel ainult raielangid ja noorendikud. Ökoloog Aveliina Helmi sõnul aastal jääb 55-100 tuhat linnupaari meil vähemaks ning 25% liikidest on Eesti metsas kadunud – kaovad taimeliigid, putukad jne. Maailm muutub, elurikkus meie ümber hääbub. Miks siis veel rääkida kirjandusest? Miks luua kunsti?

Üks vastus on ilmselt see, et kirjandus ja kunstid laiemalt aitavad mõtestada, kirjeldada ja vahendada erinevaid kogemusi selles muutuvmas maailmas, aitavad muutustega toime tulla, levitada ideid, ümber hinnata meie hoiakuid. Kliimamuutus on Timothy Mortoni sõnul hüperobjekt, see on oma olemuselt üheselt haaramatu ning seepärast on seda keeruline lõpuni hoomata, mh raske sellest kirjutada. Samas manifesteerub kliimamuutus lokaalselt väikeste muutuste ja kriisidena, millest omakorda on võimalik rääkida ja kujutada kunstiliste vahenditega. Ja mingis mõttes suhestub iga kunstiteos praegusel ajal kliimamuutusega, sest keskkond on ka inimese siseilm, see, kuidas tajume ümbritsevat, see, kuidas neid muutusi märkame – meie pilk.

Mu jutt on täna natuke tõsisevõitu, aga mis parata, kui elame kord juba nii huvitaval ajal. Tahaksin siiski rõhutada, et hoolivus iseenda, lähedaste ja keskkonna vastu on see, mille kaudu võib lepitust leida ning et kunst ja kirjandus aitab meil ennast ja maailma mõtestada, unustamata samas teravaid küsimusi küsida. Ütlen veelkord aitäh, et mul on võimalus värske linnakirjanikuna neid mõtteid siin teiega jagada ja loodan, et ellujäämise kunstid ei jää meile kellelegi võõraks.